

Kiss Ottó

A másik ország

Arról a különleges dologról, amelyet Lovász Mari művelt a tejjel, amelyről Jávorka első találkozásunkkor beszélt, aznap hallottam tőle újra, amikor Ferenc tetemét megtaláltuk a régi malom helyén. Lovász Mari mutatványa és a macska halála között azonban akkor még ő sem keresett összefüggést, vagy ha keresett is, nem beszélt róla. Csak aznap hozakodott vele elő, amikor Ferenc mellé temettük Fáraót is.

Azzal tisztában voltam, hogy egyszer Fáraó is elpusztul, de ha eszembe jutott az ilyesmi, azonnal háritani is kezdtem magamtól. Rettegtem az újabb veszteségtől, és a tudatom legmélyén talán még abban is reménykedtem, hogy ez a halál elkerülhető, hogy ennek nem kell megtörténnie, vagy ha igen, akkor apám és anyám elvesztése után könnyebben fogom majd viselni. A szüleim viszonylag fiatalon és váratlanul mentek el, nem volt időm felkészülni rá, nem volt időm megbarátkozni a gondolattal, hogy lesz idő, amikor nem lesznek. Fáraó viszont öreg volt már, a szőre megkopott, lesoványodott, egyre örömtelenebb és búsabb lett, az ételt is egyre gyakrabban otthagya, hiába igyekeztem finom falatokat vinni neki, még a friss csirkecsontokat is, amelyeket korábban annyira szeretett, kedvetlenül szagolgatta. Abban az időben hajlamos voltam azt gondolni, Isten csak azért találta ki az öregedést, hogy azoknak, akik búcsúznak a szeretteiktől, megkönnyítse a dolgukat, de hogy miért nem tette ezt apám és anyám esetében is, arra nem voltam képes magyarázatot találni. Isten útjai kifürkészhetetlenek, mondta öreganyám, amikor szóba hoztam a dolgot, és ezzel a téma a részéről le is volt zárva. Csak később, évek múltán tapasztaltam meg, hogy végignézni a lassú elmúlást tényleg segíthet elfogadni a halál gondolatát, de Fáraó esetében ez még másképpen történt, ő élhetett volna még hónapokat, vagy akár éveket is, mondtam Jávorkának aznap, amikor temettük, mert azt a látványt, amely a halála előtti szombat délutánon fogadott, még nagyon sokáig nem tudtam feldolgozni.

Bernáték a faluszéli földek őrzése mellett sokszor kényszerültek kisebb-nagyobb munkákat vállalni órabérbe vagy napszámba, mert az őrzésért kapott szerény összeg és az a pénz, amely kis szőlőparcellájuk terméséből befolyt, éppen csak arra volt elég, hogy egyik napról a másikra éljenek. Azon a héten sem voltak otthon, többször is láttam őket az Ady utca végén, járdalapokat fektettek néhány saroknyira tőlünk. A szombati ebéd után összeszedtem hát az ételmaradékot,

---

Részlet egy készülő regényből.

fogtam a horgászbotomat, és elindultam, hogy kettesben lehessen Fáraóval. Bernáték az utca hűvös oldalán betont kevertek, én a napos oldalon gyalogoltam, de a botomat tüntetően a feljűk eső kezemben tartottam, hogy jól lássák, hová indulok.

Aznap persze eszembe se jutott a Lázár-tavakhoz menni. Először az ásót sem akartam magammal vinni, aztán a látszat kedvéért mégiscsak eltettem, és igyekeztem egyenesen a csószkunyhóhoz, hogy minél több időt tölthessek Fáraóval. Már egészen közel jártam, már láttam a fejét a drótot tartó vastagabb diófa mögött, ő is rám nézett, de nem indult el felém. Még akkor sem állt fel, amikor a botot letettem, és odamentem hozzá, csak szomorúan lesett felfelé, mint aki már nem vár segítséget, a szeme pedig könnyezett, akár a boldogtalan gyereké. Leguggoltam, hogy megsimogatom, és akkor vettem észre a foltokban megégett szőrt a hátán. Mély sebek borították a fejétől a farkáig, a füle pedig át volt lyuggatva vagy hat helyen centinyi, szabályos körökkel.

Ahogy átöleltem, az én szemem is könnyes lett. A nyakánál simogattam, szinte csak ott volt érintetlen. A fejünk összeért, és ahogy a történeteken tűnődtem, ahogy néhány másodpercre a távolba révedtem, megláttam a háta mögött a cigarettacsikkeket. Jó időbe telt, mire felfogtam, mit látok, mire megértettem, hogy a két dolog, a csikkek és Fáraó sebei, összefügg. Amikor eljutott a tudatomig, amikor végre rádöbentem, hogy a fülén a lyukak semmi mástól nem származhattak, csak azoktól a cigarettáktól, felálltam, hogy közelebről is megnézzem őket. A szőlőtőkék között heverték, három volt belőlük, mind füstszűrősek, de egyikén sem látszott felirat, tövig égtek, nem tudtam megállapítani még a márkájukat sem, nemhogy az elkövetők személyét. Dühöt éreztem, tehetetlen és féltelen dühöt, de iránya nem volt, csak ereje, mert fogalmam sem volt, kikre kellene haragudnom. Bernáték nem teheték, gondoltam, nem voltak itt, és egyébként is, miért csináltak volna ilyet.

Fáraó meg sem szagolta az ételt, elrejtettem kicsit távolabb, a másik diófa tövében. Jávorkához indultam, hogy tanácsot kérjek. Végig azon törtem a fejem, vajon mi készíthet embereket ilyesmire. Rengeteg lehetőséget végigpörgettem magamban, de nem jöttem rá sem arra, hogy kik, sem arra, hogy miért tették.

Mire visszaértünk, sánta Bernát már a csószkunyhónál volt, nem mehettünk a kutya közelébe. Itatni próbálta Fáraót, törölgette a hátán a sebeket, aztán ki-be járkált a kunyhó nádkötegekből összetákolt ajtaján, végül hozott egy lyukas plédet, nem messze a kutyától leterítette, és ráfeküdt.

Menjünk, mondta Jávorka.

Aznap éjjel keveset aludtam, Fáraó sebei jártak a fejemben. Korán keltem, mégsem elég korán, mert amikor kiálltam a házunk elé, hogy végignézzek az Ady utcán, Bernát és a fia már dolgozott. Vissza se mentem öreganyámékhoz, indultam azonnal Jávorkáért.

Fáraó az oldalán feküdt, szemmel láthatóan alig volt benne élet, mégis, amikor meglátott minket, szinte mosolygott. Simogattam, vizet és ételt tettem elé. Végtelen nyugalom volt a tekintetében, de már nem ivott és nem evett, csak nézett minket a szeme sarkából, néhány perc múlva pedig békésen elaludt, és nem is ébredt többé fel, hiába szólongattuk.

Közel két órát ültünk mellette. Jávorka szerint engem várt, nem akart nélkülem meghalni. Magamban igazat adtam neki, és amikor jobban végiggondoltam a történeteket, anyám elvesztése a szokottnál is erősebben kezdett fájni. Belém hasított a felismerés, hogy nem voltam ott, amikor elment, aztán valami addig ismeretlen, mély ellenszenv tört fel bennem öreganyámék iránt, amiért az utolsó napokban nem engedtek át hozzá, amiért elvették tőlem az esélyt, hogy elbúcsúzhassak tőle. A gondolatától, hogy neki ott, tehetetlenül az ágyon fekvve mennyire fájhatott mindez, szinte megrémültem.

Apám halálhírére én tulajdonképpen fel sem fogtam, nem is sejtettem, hogy az elvesztése következményekkel járhat a jövőmre nézve. Fogalmam sem volt, mit jelent a halál, a végérvényességét is csak azután sejtettem meg, hogy anyám is elment, csak azután értettem meg igazán, hogy a halálból nincs visszaút, és hogy tulajdonképpen a fájdalmat is éppen az a gondolat okozza, hogy azokat, akiket szeretünk, nem láthatjuk többé, legalábbis itt, ezen a földön nem.

Talán majd a mennyországban, mondtam. Persze, ha mindnyájan odakerülünk.

Jávorka biztatott. Szerinte a mennyországot nem úgy kell elképzelni, hogy ketté van osztva, hogy van kutya- meg embermennyország, hanem csak egy van, és minden jó lélek, akinek a teste már elpusztult, odakerül. Így hát, bármennyire is fáj, inkább örülnöm kellene, hogy Fáraó nem lesz többé idegenekkel, az anyámmal lesz immár örökké, az anyámmal, aki legalább annyira szerette őt, mint én. És az is biztos, hogy össze se lehet hasonlítani a kettőt, a mennyországot és az itteni országot, mert a mennyország százszor, de lehet, hogy ezerszer is jobb. Jobbnak kell lennie, nézett rám, legalább annyival jobbnak, mint amennyivel a pokol rosszabb még ennél a földi országnál is, különben egyiknek se lenne értelme, se a pokolnak, se a mennyországnak. Azok pedig, akik valakinek a macskájával vagy a kutyájával illet tesznek, biztosan a pokolra kerülnek, ezért aztán teljesen mindegy, hogy tudjuk vagy nem tudjuk, ki a tettes, mert úgysem ússza meg, ugyanis nem tőlünk kapja a büntetését, hanem az Istentől, aki majd a végén mindnyájunkat megítéli. Az ilyen embereket az Isten könyörtelenül a pokolra küldi, kivéve persze az ő apját meg anyját, akiknek az élete már itt, a földön is pokol, pedig csak azért teszi ezt velük, hogy az utolsó órán megkegyelmezessen nekik, hogy ne a haláluk után kelljen majd bűnhődniük. Fáraó viszont tiszta lélek, és a tiszta lelkeket az Isten egyáltalán nem bünteti, és nem küldi őket a pokolra sem, hanem azonnal felviszi őket maga mellé a mennyországba. Persze ezt sem úgy kell elképzelni, hogy teljes egészében Fáraót viszi fel, mert csak a lelkét viszi fel, a testét itt hagyja a földön, a mennyországban ugyanis nincsenek testek, mert a mennyország nem a látható világba tartozik, hanem a láthatatlanba. A lélek a földön a romlandó testbe zárva él, de hogy rátaláljon az igazi otthonára, meg kell szabadulnia a testtől, és ez csak ott, abban a láthatatlan országban lehetséges. Mert ilyen is van, láthatatlan ország, gondolj csak bele, a szelet se látod, mégis létezik, fákát csavar ki a helyükből, tetőket tép le a házak tetejéről, hát az a másik ország is ilyen, itt van körülöttünk, vagy felettünk, azt nem lehet biztosra tudni, hogy hol, de azt igen, hogy a hatását mindig megtapasztaljuk, amikor az Isten közölni akar velünk valamit, amikor haragszik vagy nagyon jó hozzánk. Persze

vannak, akik nemcsak a hatását tapasztalják meg, hanem időnként át is járnak abba az országba, mint például régen a sámánok, akik az avarok után, de még a törökök előtt éltek itt, és akik mindenféle szavakat mormoltak, és ettől annyira átszellemült állapotba kerültek, hogy képesek voltak felfogni az isteni üzenetet. A testük helyett a lelkükkel figyeltek, várták a jelet, amelyből megfejthették az üzenetet, hogy ártatlanok fognak szenvedni például, és készüljenek a rokonok, mert az ördög mesterkedése miatt az Isten egy tiszta lelket lesz kénytelen nemso-kára magához venni. Így figyelmeztette őket az Isten, így üzent nekik, mert szólni nem tudott, nem beszélte az emberi nyelvet, nemhogy a magyart.

Jávorka rám nézett, és közölte, hogy az Isten nekünk is üzent valamit, de hogy mit, arra ő is csak tegnap jött rá. Kétszer egymás után is ugyanazt a jelet küldte, Ferenc és Fáraó halála előtt is ugyanazt, de az elsónél még egyáltalán nem lehetett tudni, hogy mit akar, így aztán persze, hogy ő is csak most, a második eset után fejtette meg a tartalmát. Az nem lehet kétséges, hogy a jelet egyenesen Isten küldte, mert nemhogy az apja, de maga Hídvégi borbély se talált rá magyarázatot, igaz, magyarázatot ő se talált, de ő legalább megfejtette, és ha legközelebb is üzen valamit az Isten, most már tudni fogjuk, hogy mire készülünk. Mert az sem kétséges, hogy nekünk üzent az Isten, nekem és neki, erre éppen a két halott háziállat a bizonyosság. A tejjel meg Lovász Marival üzent, ugyanis Fáraó halála előtt pontosan ugyanaz történt a tejjel Lovásznéknál, mint Ferenc halála előtt, és az ugye mégse lehet véletlen, hogy mindig ugyanazokat a jeleket küldi, ráadásul pont azelőtt, hogy kedvenc állataink kimúlnának. Innen lehet például tudni azt is, hogy az állatok lelke Isten előtt ugyanolyan értékes, mint az embereké.

Jávorka elhallgatott. Tudtam, azt várja, kérdezzem meg, mi is volt az a jel, mit is sikerült neki megfejtenie, de nekem akkor nem ez járt a fejemben, hanem amit előtte mondott. Arról a másik országról ugyanis eszembe jutottak az anyám halála utáni éjszakák, amikor határozottan úgy éreztem, az ágyam mellett áll és hozzám beszél, és eszembe jutott öregapám mondata is, hogy anyámat felkapta a szél, és az Úr színe elé vitte, ahol azonnal megítéltetett és befogadtatott. Azon gondolkodtam, miért mondhatta öregapám szinte szóról szóra ugyanazt, amit Jávorka is, hisz nem tudhatnak egymás gondolatairól, nem is ismerik egymást. Csak úgy lehetséges, tűnődtem, ha van valami közös tudás a halálról, amelyet mindkettőjüknek ismerniük kell, és amelyet én is ismerek, hisz Jávorka magyarázata nélkül is majdnem ugyanezeket gondoltam. Ahogy ültünk csendben, olyan érzésem támadt, hogy míg Jávorka beszélt, a kimondott szavak és mondatok megidéztek azt a láthatatlan országot, hogy ez egy ilyen kivételes pillanat volt, kegyelmi állapot, és szinte már éreztem is annak az országnak a jelenlétét, amelyről, ha nincs Fáraó halála, tudomást sem veszek. Azt gondoltam akkor, hogy a halál csak azért kell Istennek, azért találta ki, és azért szembesít vele folyton, hogy ráébredessen a saját jelenlétére, hogy felhívja a figyelmet arra a másik országra, és ugyanezért hoz annyi szenvedést is az emberekre, tiszta jó szándékból, hogy meg se próbáljunk nélküle élni, mert elvesznénk, elvinné a lelkünket az ördög, és akkor, hiába is kérjük az imáinkban, nem jöhetne el Isten országa, mert az csak akkor jöhet el, ha mindenki valóságosnak ismeri el, ha mindenki elfogadja majd magában a felfoghatatlant.

Fáraót kezdték belepni a legyek. Egyre több jött, zümmögtek és keringtek körülötte, aztán leszálltak rá.

El kéne temetni, mondtam, de hirtelen nem tudtam, tényleg engem illet-e a jog, hiszen az utolsó években mégiscsak Bernátéknál volt, valamennyire tehát az övék is. Aztán eszembe jutott Jávorka mondata, hogy Fáraó nem akart nélkülem meghalni, és már biztos voltam a dolgomban.

Felálltunk, megemeltük a testet, de még így, lesoványodva is nehéznek tűnt. Én a mellső lábánál fogtam, Jávorka a hátsónál. Elindultunk vele, ám a háta minden egyes lépésnél súrolta a földet, ezért néhány méter után letettük. Jávorka a kunyhó mögül hozott két használaton kívüli szőlőkarót, azt mondta, ezek speciális karók, olyanok, mintha direkt erre a célra lettek volna tervezve. Letette őket a földre, azokra fektettük rá Fáraót, keresztben, és úgy vittük aztán már a vállunkon csendben, akár a koporsót szokás.